

InfoMil Nieuws 35

Inhoud

Nummer 35, negende jaargang, oktober 2004

- 2 **Interview:** Partijen tevreden met regeling crematoria
- 3 **Overheden voor overheden:** Eindhoven verruimt de reikwijdte
- 4 **Vragen aan de helpdesk**
- 7 **Verschenen**
- 8 **VOS:** EG-regels voor maximum VOS-gehalte in verf
Watergedragen verf voor timmerindustrie verplicht
- 9 **NeR:** Nieuwe lijst minimalisatieverplichte stoffen
Landelijke dag 28 oktober
- 10 **Externe veiligheid:** Toepassing BEVI
- 10 **Handhaving:** "Handhaven kan vaak slimmer en efficiënter"
- 11 **Energie:** Tweede ronde besparingsplannen
- 12 **8.40-amvb's:** Amvb's kunnen beter en eenvoudiger
- 13 **Bodem:** Keuringstermijn vloeistofdichte vloeren
- 13 **Water:** Voedselvermalers
- 14 **M.e.r.:** Rechtstreekse werking m.e.r.-richtlijn
- 14 **Landbouw:** Besluit glastuinbouw een hele klus
Voorlichtingsdagen november
- 15 **FO-Industrie:** Op weg naar een duurzame papier- en kartonindustrie
Zuivel: milieu en energie samen in een plan
- 16 **Agenda**
Aandachtsgebieden

Interview

Alle partijen tevreden met regeling voor crematoria

Ook na hun dood belasten mensen het milieu. Aan de emissies door crematies werden in de NeR al eisen gesteld, en die zijn nu aangescherpt, in goed overleg tussen de branche (de Landelijke Vereniging van Crematoria) en het ministerie van VROM. Meindert Timmer (VROM) en Felix van der Meijden, een ervaren (voormalige) vergunningverlener van de gemeente Den Haag zaten beiden in de groep die de nieuwe bijzondere regeling heeft opgesteld. De kern daarvan is een filter die alle emissies terugbrengt tot ruim onder het maximaal toelaatbare.

v.l.n.r. Meindert Timmer, Bert van der Weide, Felix van der Meijden [Foto's: Tineke Dijkstra]

Jaarlijks overlijden ruim 140.000 mensen, waarvan ongeveer de helft gecremeerd wordt. In een stoffelijk overschot zitten vervuulende stoffen. Welke leveren de grootste problemen op?

Timmer: "Voor de grootste milieubelasting zorgt het kwik uit amalgaamvullingen. Door crematies komt er zo'n honderd kilogram kwik per jaar vrij. Als metaal is kwik niet z'n probleem, door de inertie van de stof, maar door de verbranding in bijvoorbeeld crematie-ovens wordt het metaal in zeer kleine deeltjes over een groot gebied verspreid. Eenmaal in de bodem beland kan het door micro-organismen worden omgezet in organokwikverbindingen (zoals dimethylkwik) die extreem (neuro)toxisch zijn voor de mens. Ook ecosystemen zijn zeer gevoelig voor kwikverbindingen. Kwikverbindingen vormen dus een aanzienlijk gevaar voor het milieu – zowel voor de gezondheid van mensen als voor het ecosysteem.

Nederland heeft het Oskar-verdrag ondertekend, dat is opgesteld ter bescherming van het mariene milieu voor het noordoostelijke Atlantische gebied. Het gaat daarbij zowel om belasting door scheepvaart als door activiteiten aan de wal die een bedreiging vormen voor het zeemilieu. In het kader van dit verdrag is medio 2003 een afspraak gemaakt om de emissie van kwik uit crematoria te koppelen aan de stand der techniek met een daarbij behorende emissie-eis van 0,2 mg/m³. De meeste kwikuitstoot komt uit kolencentrales en hoogovens (in kolen zit altijd een kleine hoeveelheid kwik), maar zo'n twintig procent is het gevolg van verbrandingen in crematoria. Door crematies komen er trouwens meer vervuulende stoffen vrij: andere zware metalen, vluchtige organische stoffen, dioxines, maar dat gebeurt niet op een schaal waardoor de emissie-eisen in de NeR worden overschreden. Voor kwik geldt dat wel.

Uit onderzoek bleek dat er één techniek is die dat kwik goed opvangt: een filter met actieve kool¹. Deze best beschikbare techniek vangt ook de andere vervuulende stoffen weg. Dat komt overeen met wat de branche in het overleg vroeg: laten we nou één breed werkende oplossing kiezen, die voor alle milieuvervuulende stoffen en voor elk crematorium geldt. Dan zijn we er in één keer van af en komen jullie niet op korte termijn weer langs voor een ander milieuprobleem dat opgelost moet worden. De vertegenwoordigers van de branche zeiden gelukkig te zijn met deze regeling." Van der Meijden: "Het hoofddoel was: voldoen aan de emissie-eisen. Er zijn zes technieken onderzocht en daar is de beste uit voortgekomen, ook als je het kostenaspect in je overwegingen betreft. De emissie-eis voor kwik is maximaal 0,2 mg per kubieke meter, het filter zorgt ervoor dat we daar ruim onder blijven: 0,01 à 0,02 mg/m³ is mogelijk. De inrichtingen die zo'n filter hebben, kunnen jarenlang vooruit. Mits ze de installatie goed onderhouden, uiteraard. Nederland loopt met de nieuwe eisen overigens niet voorop: in de ons omringende landen gelden vergelijkbare eisen."

Hoe is het overlegproces verlopen?

Van der Meijden: "In het algemeen heel goed. Aanvankelijk was er wat weerstand. Zo'n filterinstallatie kost een kwart miljoen euro, en het is een *end-of-pipe*-techniek waar een ondernemer in feite niets voor terugkrijgt. De kosten per crematie kunnen oplopen tot 100 euro, afhankelijk van de grootte van het bedrijf.

De problemen werden aanvankelijk gemarginaliseerd: de gebitten worden steeds beter, de samenstelling van amalgaamvullingen steeds minder toxisch. Maar daar staat tegenover dat het aantal crematies toeneemt, de mensen ouder worden, het aantal kunstgebitten afneemt en dus het aantal vullingen groter wordt. De kwikemissies nemen in de toekomst eerder toe dan af."

Timmer: "In bijvoorbeeld Amerika en Duitsland is er veel meer dan hier bezwaar tegen amalgaamvullingen. Tandartsen werken daar vaker met composietvullingen, die minder milieubelastend zijn. Composietvullingen zijn echter minder sterk, vullen grote gaten minder goed en zijn veel duurder dan amalgaamvullingen."

Van der Meijden: "Aan de andere kant zagen de ondernemers zeker het belang in van schoon werken en van eenduidige eisen die lange tijd voldoen. Daarom werden we het betrekkelijk snel eens. Ook omdat we rekening houden met de grootte van het crematorium: voor een bedrijf dat niet zoveel crematies verricht is de investering relatief een grotere belasting. We hebben ruime

overgangstermijnen afgesproken, zodat ook de kleinere crematoria de tijd hebben om geld te reserveren. De kleinste moeten per eind 2012 een filter hebben, de allergrootste (ongeveer zes in Nederland) al per eind 2006. In Den Haag is onlangs crematorium Nieuw Eykenduynen al uitgerust met een filter voor het afvangen van kwik.

Nieuwe installaties moeten meteen van een filter zijn voorzien. Daar was wat onduidelijkheid over: het gaat in zo'n geval niet om een totaal nieuw bedrijf, maar om een nieuwe installatie, zoals altijd in de Wet milieubeheer. Het was wat ongelukkig geformuleerd in de NeR, dat hebben we met deze herziening gelijk 'gerepareerd'."

Wat is eigenlijk milieuvriendelijker, begraven of cremieren?

Timmer: "Je moet natuurlijk alles meewegen: emissie tegenover ruimtebeslag, welke gevolgen heeft een ontbindend lijk in de grond, wat zijn de langetermijneffecten van amalgaamvullingen in de grond, et cetera." Van der Meijden: "Ik denk dat bij de huidige stand der techniek cremieren milieuvriendelijker is, maar het is ook afhankelijk van de bestemming van de as. Strooivelden zorgen voor een belasting van de bodem."

Timmer: "Milieubewustzijn is een onderwerp dat je bij een sterfgeval niet snel aan de orde stelt. Het zou het beste zijn om tanden met vullingen te verwijderen voor de crematie of begravenis, maar dat is natuurlijk een taboe."

Van der Meijden: "Ook de kist is een factor. Een overledene kan tegenwoordig in een biologisch afbreekbare kist ter aarde worden besteld."

Wat is het voordeel van de regeling voor de vergunningverlener?

Van der Meijden: "De overlegfase is achter de rug, de regeling is vastgesteld met ieders

Bert van der Weide: "Iedereen weet waar hij aan toe is"

Bert van der Weide is voorzitter van Landelijke Vereniging van Crematoria. Hij organiseerde het overleg met de achterban.

"Ook wij zijn heel tevreden over de manier waarop het overleg verlopen is: soepel, constructief en snel. Het is belangrijk dat we duidelijk weten waar we aan toe zijn. Dat is gewaarborgd door deze regeling. Ook de fasering is goed: de kleinere crematoria krijgen voldoende tijd om zich voor te bereiden op de technische aanpassingen en de investering. Iedereen weet wanneer hij aan de beurt is.

Bij de gesprekken over de verwachting van de kwikuitstoot in de komende tijd liepen de emoties nog even op, maar doordat alle betrokkenen het belang inzien van een goede regeling, leverde dat geen obstakel op. Omdat het filter ook andere stoffen wegvangt, zijn we voorlopig van vervolgdiscussies af. Het belangrijkste vind ik dat de Landelijke Vereniging van Crematoria een belangrijke stap heeft gezet om Nederland en omstreken te bevrijden van een aantal schadelijke stoffen die anders jarenlang voor een belasting van het milieu zouden zorgen. Die filters zijn echt heel goed – ze zorgen ook voor een enorme reductie van geuroverlast. Als een crematorium dat handig oppakt, kan het een goede beurt maken bij de omwonenden."

instemming. Het is dus veel makkelijker voor een gemeente om de vergunning aan te passen aan de nieuwe regeling. De bal ligt nu bij de vergunningverlener."

Timmer: "De NeR is 'maar' een richtlijn, maar het is wel een harde richtlijn; wie ervan wil afwijken, zal dat goed moeten motiveren. Gemeenten moeten de eisen van de bijzondere regeling ook doorvertalen naar de vergunning.

Het is de taak van VROM om alle gemeenten te informeren over de regeling. Dat gebeurt onder meer in InfoMil Nieuws en op de websites van VROM en InfoMil. Mochten bepaalde gemeenten op dit punt slordig opereren, dan is het aan de VROM-inspec-

Is er een speciale regeling voor mensen die bijvoorbeeld een zware chemokuur hebben gehad of een behandeling met radioactieve geneesmiddelen?

"Nee, als er nog resten van medicijnen in het lichaam zitten, vangt het filter ook daarvan het meeste op."

Wat gebeurt er met het zilver en goud dat achterblijft?

"Zilver en goud filteren we uit de as. Dat geldt trouwens ook voor chirurgisch staal, bijvoorbeeld van kunstheupen. Alle Nederlandse crematoria zijn aangesloten bij het Edelmetalenfonds, waar al die waardevolle resten naartoe gaan. Van het goud worden wel nagedachtenisvormen gemaakt, sieraden waarin mensen wat as van de overledene kunnen bewaren. Chirurgisch staal wordt hergebruikt voor nieuwe protheses. Met de opbrengst van de waardevolle metalen steunen we goede doelen op het gebied van gezondheidszorg. Per jaar is dat ruim honderdduizend euro."

Je hoort de laatste tijd ook over een nieuw procédé, waarbij een lichaam ondergedompeld wordt in vloeibare stikstof en dan uiteengetrild wordt tot stof.

"Het lijkt mij een waardevolle aanvulling van begraven en cremieren. Het organisch poeder dat overblijft wordt na het begraven snel door de natuur opgenomen. Het succes van het procédé is afhankelijk van de ontwikkelingen in Zweden, waar het is bedacht. Ik verwacht wel dat het aanslaat. Veel mensen reageren er positief op, en wij bieden mensen liever drie mogelijkheden dan twee."

tie om ze op het juiste spoor te houden. De branche zal alle bedrijven op de hoogte stellen van de nieuwe regeling."

Wanneer gaat de bijzondere regeling in?

Timmer: "Eind september komt het voorstel in de adviesgroep NeR, in oktober spreken de betrokken partijen, zoals VNG, UvW en IPO zich er bestuurlijk over uit, en aan het eind van het jaar moet het hele traject afgerond zijn."

¹ Zie voor meer informatie over filtersystemen die zijn gebaseerd op adsorptie door middel van kalk en actieve kool www.infomil.nl/nieuwslinks.

Overheden voor overheden: Regio Eindhoven verruimt de reikwijdte

Bij het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) zijn 21 gemeenten aangesloten. We zijn er in geslaagd om de verruimde reikwijdte daar binnen twee jaar tijd volledig in te bedden in de milieuhandhaving en vergunningverlening.

Uiteraard ging dat niet zomaar. We deden onder meer het volgende:

- alle gemeenten hebben het regionale beleidsplan verruimde reikwijdte vastgesteld
- de Milieudienst Regio Eindhoven heeft een praktische handleiding

ontwikkeld, getiteld *Vergunningverlening: verruim de reikwijdte en de kwaliteit*

- ruim honderd vergunningverleners en handhavers hebben in een cursus geleerd om de handleiding toe te passen
- alle gemeenten hebben een plan opgesteld om bestaande vergunningen te actualiseren.

Omdat zij het regionale beleidsplan gezamenlijk dragen, gaan alle gemeenten in onze regio op dezelfde manier om met de verruimde reikwijdte. Het plan bevat toetsingscriteria voor energie, water, afval en vervoer, die voor zowel vergunning- als meldingsplichtige bedrijven worden gebruikt.

Het belangrijkste hulpmiddel voor de gemeenten is de praktijkhandleiding, die ook voor derden beschikbaar is¹. Daarin staan stroomschema's, informatiefolders voor bedrijven, een standaard aanvraagformulier, checklists voor de toetsing van aanvraag en vergunning en voor het beoordelen van besparingspotentieel en besparingsonderzoeken, kengetallen, voorschriften, voorbeeldbrieven, jurisprudentie en voorbeelden van besparingsmaatregelen. Doordat alle gemeenten de praktijkhandleiding gebruiken, is de kwaliteit van de milieuvergunningen in heel zuidoost-Brabant aanzienlijk toegenomen.

Het opstellen van beleidsplan en praktijkhandleiding, de cursus verruimde reikwijdte en de kosten die de Milieudienst Regio Eindhoven heeft gemaakt voor ondersteuning van de gemeenten zijn gesubsidieerd via de SAM-regeling; de 21 gemeenten hebben alleen eigen uren geïnvesteerd. Inmiddels heeft ongeveer de helft van de gemeenten een vervolgsubsidie ontvangen, waarmee zij hun actualisatieplan kunnen uitvoeren.

Terry de Zoete
SRE/Milieudienst Regio Eindhoven

¹ zie www.infomil.nl/nieuwslinks